

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

missi, vt comprehenderemur : laqueo venantium : sed tanquàm passerem animam nostrā ex eo liberasti. Et nunc confirma nostros animos, vt possimus aduersus hunc ignem nos fortiter gerere. Nobis quoque adsis in tempore excessus ex hoc abiecto corpore, & defende nostras animas. Te enim frater & tua virtute, hanc flammam ascedimus.

Cap. 23.

Cum itaque fuissent milites prope os fornacis, & intolerabilem eius ardorem non possent sustinere, sancti qui eos viderant territos : Quid statis, dicebant, quod iussi estis, non facientes? Si hic, qui est conseruus & est ad tempus ignis, vobis visus est tam terribilis : ignis ille gehennæ, qui nunquam desinit, & nunquam extinguitur, quem admodum à vobis tolerabitur? Et quomodo, dixerunt illi, potuerimus effugere, quod vos dicitis, supplicium? Nisi abnegato cultu idolorum, dixerunt sancti, Christo vero Deo verè credideritis, non poteritis illa effugere supplicia. Ad hæc milites : Quando, dixerunt, Regis iussu seruietes, vobis inferebamus supplicia, contremiscebamus & timore afficiebamur, vt qui expectaremus nos aliquid graue esse passuros. Nunc autem vestram consecuti doctrinam & admonitionem, sumus tranquillis animis, aliquam spem salutis, vt par est, expectantes : sed vos cum in nos feceritis, quæ oportet & vult vestra fides, ad Regem æternum adducite. hinc enim, in quem cadit interitus, iam sumus abominati. Propter hæc martyres repleti lætitia, Dominum dixerunt, vna voce laudemus, quoniam bonus : & suaui euadat ei nostra laudatio, qui ædificat animas eorum, qui ad ipsam fidem accedunt, & gaudio propter eorum salutem implet cælestia. Excipe Domine eos, quos hora vndecima conuocasti ad vineam tui martyrij : & da eis mercedem dignam tua bonitate, eos referens in numerum priorum tuorum decertatorum.

Cap. 24.

Milites ergo veluti quibusdam armis inexpugnabilibus, Christi muniti signaculo, simul cum sanctis Acindyno, Pegasio & Anempodisto fornacem ingressi sunt, cum essent numero viginti & octo, ne ipsa quidem tyranni matre relicta, sed cum eis simul ingressa. Chorus autem Angelorum circa fornacem sanctos videbatur excipiens, & cum eis hymnum canens. Martyres autem cum sacras animas apud Deum per ignem deposuissent secundo die Nouembris, locum repleuerunt odore ineffabili : adeo vt qui illic aderant Christiani, quæ dici non potest, voluptatem senserint, & eum laudarent, qui re ipsa implet quæ dicit diuinus Dauid, & in sanctis suis se ostendit mirabilem. Quorum sacra & preciosa reliquia deposita sunt in loco, qui dicitur Ireneffus, ex quibus manat maxima gratia ad eos, qui accedunt : Ad gloriam Domini nostri Iesu Christi : Quem decet maiestas & laudatio cum eius principio carente patre, & viuifico spiritu, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA S. HVBERTI EPISCOPI LEODIENSIS,
AVTHORE QVODAM EIVS DISCIPVLO VEL
familiari, vt ipsa historia satis indicat. Extat in antiquis
M.S. codicibus.

3. Nouembris.
Cap. 1.S. Hubertus
S. Lambertus
ti successores.

March. 28.

DOST gloriosum beatissimi ac præcellentissimi antistitis Lamberti à rebus humanis excessum, qui Pontificalem apicem apud urbem Tungrensensem quadraginta annis strenuè ferè, vitam quidem exempla posteris dereliquit : mortis autem acerbæ viriliter ferendo discrimina, & summi pastoris vestigijs in hæsit, & quantum amoris circa Dominicas oues haberet, aperuit : vtpotè quibus & viuens vitam contulit pascua, & pro quibus non metuit mortis subire dispendia : Hubertus venerandus præsul eius sedi subrogatur Episcopus, cui non erat virtute secundus. Namque pastor ille pius, qui deuicto mortis tyranno, oues suas consolari dignatus est, dicendo : Eccè ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi : eidem gregi talem actantum prætulit pastorem, per cuius opera, vera esse sua verba ostenderet, virtusque in eo pollens, Christum in se & loqui, & operari clamaret. Egitque, vt asolet, diuina prouiso, vt quia optimi pastoris destituebantur solatio, non rictibus luporum territa, per diuersa dispergerentur, dentibusque lacerarentur : sed succederet pastor, qui humilis gregis curam gerens,

rens, fessas subleuaret, fractas alligaret, emaceratas sanaret, luporumque rabiem ab eorum insectatione procul proturbaret: nec iam Ecclesia Dei fieret lustram ferale, sed expiatum a sordē nocentium, & serenatum ab angore luporum, redderetur Domino templum herile.

luuabatur nanque prædictus Domini famulus non modo Christi exemplis, sed & prædecessoris sui nuperrimis institutis: quia & humanam mentem non tam instruit prædicta, quantum præsentia: nec eò infirmi conualescunt exemplo multò sibi superiorum, quò ad æmulationem prouocantur ex visione coequalium. Vnde actum est, ut idem vir venerandus & lectio scripturarum, quæ sibi agenda forent, addisceret, opusque lectionis, paterna æmulando opera, perageret, * operibusque pastoralis nõ segnis executor existeret, atque idè officij episcopalis non incongruus minister fieret. Igitur ut vox veridica, veritatis ore prolata, compleretur, dicentis: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: consensu vnanimi fidelium, talis ac tantus vir cathedra, ut dictum est, præfulatùs Dominici gregis donatur: ut qui eatenus sibi tantum profuerat, & sub schemate priuatorum degens delituerat, candelabro Dei quasi quidam clarissimus lychnus imponeretur, quatenus eius exemplo cunctis in domo Dei positus, luminis claritas præberetur.

Sciens nanque memoratus & sæpè memorandus vir, aliam legem esse subditorum, aliamque prælatorum: scilicet ut subditus quisque curet, nè pereat, nè ve suo exemplo alios perdat: prælatus autem non solum intendat suam, sed & iudex prouisorque cogatur vitæ fieri alienæ: non ei sufficiebant ea, quæ sibi olim sedanda proposuerat: sed in arctiora tendens, magnoperè studebat antiquorum patrum sectari vestigia. Vnde non * qualibet sibi in æmulatione proposuit, aut virtutum ignobilitate degenerem, aut inscientia vecordem, aut mollitia lægrem: sed illos potissimum, qui voce Domini audita, dicentis: Si vis perfectus esse, vade: vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni, sequere me: studuerunt nihil mundiale appetere, sed explosis terrenis cupiditatibus, si quid rei familiaris superfluit, curauerunt sub vno congerere, & singulis pro necessitate subministrare. Vnde factum est, ut initium eius præfulatùs talibus tantisque dedicaretur auspicijs, in quibus non initium bonæ intentionis, sed perfectio fulgeret operis. Distractis igitur, si qua ei superflue in re priuata, studebat ea non sub cauo terræ cespite abscondere, aut ærugini consumenda tradere, furibusque diripienda derelinquere: sed amicos euangelicos de his conquirere, qui se in æterna tabernacula valerent recipere.

Erat nanque largus erga indigentiam in opum, refoecillator pauperum, & secundum scripturam pater orphanorum, & pro viro matribus eorum. Oppressis administrabatur, inopum miserabatur, suaque pro Domino derelinquntibus pio affectu patrocinabatur. Tribulationem patientibus strenuus consolator aderat, & carcere præclusis, necnon diuulsiu poena subactis, eius visitatio atque subministratio non deerat: sed & quocunquè pedem ferre libuisset, in manu illius elemosyna defudabat, quousque pauper occurreret, cui eam tanquam Christo committeret. Et quia moris est proficietium, præterita boni operis exercitia à mentis acie subducere, quò acutiùs ad ea, quæ sunt arctiora, mentem valeant defricaram ignire, atque iamiamque fessam, appetitu noui operis recreare: viro beato non satis erat, talibus ac tantis virtutum insignibus cluere, sed reminiscens perfectionis decessoris sui, ardebat cupiditate martyrij, minus se deputans habere perfectionis, qui nondum pro Domino tradidisset morti etiam officia corporis. Doloris nanque illius interni amaritudinisque animi, quo flagrabat amore martyrij, testes erant lachrymæ, quæ solent prodere intima conscientia, quas in recordationem beati Lamberti solitus erat dolor elicere, genarumque orbes assidua humectatione alluere. Vnde inter pias exuberationes fletuum alta suspiria pulmonum, crebrò talia conquestus est: O me infelicem, terque miserandum, cuius se peccata in tantam sustulere congeriem, ut nõ idoneus dignusque possim reperiri consortio tanti viri, martyrij triumphum subeuntis, palmamque victoria inuadentis. Sic sic nimirum imperfectionis sese arguebat, ut quo magis perfectus, eo sibi et videretur exiguus: minusque oculum mentis tendebat in his, quæ in se iam & victore Christo subegerat, & satore bona nutriuerat: sed ad ea capefenda irreuerberato tendebat obtutu, quæ nondum, ob conseruationem humilitatis, Christi ei dicerera largitas attribuerat, attendens illud, quod à sancta Scriptura præcipitur: Quanto magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam.

Cap. 2.

Exempla præsentia quantum proficiunt.

for. * operis

Matth. 18.

Cap. 3.

Alia prælatis, alia subditis curanda.

for. * quem liber

Matth. 19.

Episcopatus à quâ perfectione auctipicatus fit s. Hubertus

Luc. 10.

Cap. 4.

Ecclesi. 4.

Vacat misericordia operibus.

Flagrat martyrij desiderio.

Ecclesi. 3.

His igitur & talibus exercitijs in gymnasio sanctæ Ecclesiæ per annos duodecim exercitatus, his palestricis certaminibus contra carnis hostes, ærisque principes est præliatus.

Cap. 5.
Crebras ei
offeruntur
visiones de
transfere-
ndis S. Lam-
berti reli-
quijs.

Anno autem ordinationis eius duodecimo crebras sibi prodidit oblatas sub noctis quiete visiones, quibus se commonitum fatebatur, ut à Traiectensi oppido ossa sancti leuaret Lamberti, & in loco, quo celebratam eius passionem nosset, iterum humana reduceret. Quarum admonitio eius animum inæstimabili recreauit gaudio. Attamen in quodam meditullio positus, cum neque visioni certam fidem tribueret, neque omnimodis ei diffideret, quod sibi occultum erat, iudicauit à Domino querendum. Nam in dicto cunctis tam monasterialibus, quam & ciuitatis clericis, necnon & laicis ieiunio, que sibi diuina voluntas de his agere præciperet, magnopere require-re studuit. Tandemque edoctus, accipiti submota sententia, tertio decimo anno sui præfulatus cæru clericorum sibi adiuncto, necnon populari agmine coacto, accitis etiam venerabilibus Episcopis & sacerdotibus, tumulum venerandi viri adijt: ibidemque spirituales obseruantes excubias, diuinitatemque pulsantes precibus, honorantes laudibus, rogabant, ut qui antistiti suo facienda mandauerat, quò perfererentur, coe- ptis annueret, secundosque prouentus attribuendo, suam voluntatem ut taliter fierent, cunctis palam ostenderet. Quorum pijs votis omnipotentis Diuinitatis annuere libuit. Nam cum maxima ueneratione uenam, qua sanctissimus cinis conditus ser- uabatur, ad euntes, absque aliqua difficultate busta beati viri ex loculo protulere: & cum magno gaudio, qua uenerant, pedem referentes, in loco, quo passus est, terra mandauere. Quantis autem, qualibusue miraculis suum uelle Dominus in tali facto per omne iter reuersionis eorum commendaret, schedula gestorum eiusdem sancti pontificis annotata continet.

Busta, pro
ossibus.

S. Lambertij
sacra ossa
transfert.

Cap. 6.

Fabrica autem eiusdem basilicæ, qua beati viri condita sunt reliquiæ, qualiter ab eodem sancto viro Huberto ordinata sit, quia oculis uiderium se offert, de ea aliquid dicere super sedem. His peractis, vir Domini Hubertus, ut Scriptura elamat, de uirtute in uirtutem proficiscens, ardebat uidere Deum deorum in Sion. Et sciens dictum ab Apo- stolo, Ea, quæ retrò sunt, oblitus, in ea uero, quæ antè sunt, extendens me, persequor ad brauium supernæ uocationis: magis magisque ieiunio & uigiliæ, castitati que ani- mi & corporis operam dabat: & subditorum curam gerens, tanquam fidelissimus dispensator uerbi triticum conseruis suis toto nisu subministrabat: nec tamen Domi- nici immemor exempli, de quo legitur: Cœpit Iesus facere & docere: ea quæ disci- pulis obseruanda uoce prædicabat, qua diligentia operanda essent, suis actibus præ- tendebat. Instabatque, iuxta Apostoli mandatū, prædicans opportunè, importunè, tantaque eum gratia uerbi, & dulcedine sermonis uirtus spiritus sancti donauerat, ut non modò è uicinis, uerum etià è longinquis, & à se ualde semotis locis, ad eum po- puli concurrerent, ac de potestate faucibusque diaboli se erui, atque in regnū Chri- sti, gremiumque sanctæ Ecclesiæ per baptismi gratiam transferri, gauderent: idolo- rumque cultum, necnon profanum eorum obseruationis ritum, cum authoribus eorum respuerent: atque olim sibi ueneranda templa, terræ coarctarēt, pulueremque eorum ueluti immunditiam derestantes, per diuersa dispergerent. Omnem nanque Ardenniam, hisce cultibus hætenus mancipatam, in breui sacrilega seruitute libe- ram, famulatio Domini subiugauit. Si qui autem, facessente generali idolorum cultu, superessent, qui more sacrilego aut pulueris eorum reuerentiam haberent, uel cæ- tera huiusmodi obseruari debere usum nefando putarent, hos ad se deductos, triennij poenitentia plectebat: sicque præliator Domini strenuè aduersarias insequendo ac pro- terendo uirtutes, imperium Domini in fines eorum longè lateque ampliavit, ita ut Taxandria & Brachbante, eorum detegendo insidias, eos penitus annullaret, effigi- esque eorum populi, Christi gratia illuminati, confringerent, & penitus abdicarent. Ab ijs autem, à quibus deorum, immò dæmoniorum, templa subuertebantur, Chri- sto Domino præclara in honore sanctorum martyrum templa, per S. Hubertum con- struebantur & honorabantur. Sicque uir Domini circunquaque Christi prædicando mysteria, populos ab atra cæcitate leuatos, lumine scientiæ reddidit conspicuos: ut de eis ueracissimè dici posset: Populus qui sedebat in tenebris, lucem uidit magnam: habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis: regnoque Francorum à Deo donatus lucerna luminis, ei superadderet ornamenta salutis.

Multos ad
Christum
traudit.

Itaque to-
tam Ardu-
ennam.

Brachbante,
pro Brabā-
tia.

Esa. 9.

Cap. 7.

Interea dum sacratissimus Domini famulus curam gregis gerens, parochiamque suam

suam circumiens, ouili sibi commisso inuigilaret, nè qua luporum versutia aditum in eo inueniret, & in villam, cui Viuoch vocabulum est, deuenisset, & secunda Domini- ca temporis Quadragesimalis adesset, mulieris cuiusdam pulsatus est necessitate, vt & cum quãta reuerentia dies resurrectionis Dominicæ coli debeat, Dominus offenderet, & cuius sanctitatis idem præful esset, declararet. Nam cum iam dicta mulier, posthabita Dominici diei reuerentia, panifico, quanquam iussa, deseruaret ministræ- rio, manus illæ, quæ sacram solennitatem insolenter temerare tentauerant, subito obriguere: arescentibusque à sanguinis humectatione venis, ac nernis siccitate contractis, adeo stupida sunt reddita, vt vngues eius palmis ambabus viderentur infixi. Quæ tanta necessitate adstricta, vnum sibi solummodo restare remedium credidit, vt virum Dei adiens, cuiusmodi vrgeretur necessitate, exponeret: atque eas, quas sibi temeritas abstulerat, per eius orationem sibi reddi manus flagitaret. Neque spes eam fefellit. Nam exeunti viro Dei ab ecclesia, obuia mulier ad pedes proruit: quæ eam necessitas vrgeret, exposuit: subsidiumque, quò ab eo possit erui, postulauit. Cui vir Dei: Vade, inquit, & deinceps tali præsumptione abstineto, & emendationem tu- am sanitas consequetur. Cuius promissionem non Dominus in longum distulit, sed statim opere compleuit. Nam manus illius, dudum pallido perfusæ colore, in genui- num sunt reuocatae repente, siccitasque peregrina sospitati cessit: & recepta sanita- te pristina, creatori omnium benedixit, atque Dei famulo, pro se oranti, gratias reddidit.

Punitur mu-
lier, labo-
as
die Domi-
nico.

Eam sanat
B. Huber-
us.

Cap. 8.

Huic mirando operi successit aliud, veterimis Eliæ atque Elisei miraculis confe- rendum. Nam cum operi cuidam in vico Gabelio instaret, atque siccitate sua fluui- us Mosâ cursum nauibus denegaret, vt potè tempore autumnii instante, quo maximè solent fluuiales aquæ detrimenta sentire, difficultate sibi operis cœpti nunciata, pri- mum paululum mœroris concepit: sed deinceps in omnipotentia diuina confisus, discipulis ait: Nôstis ne quisnam ille fuerit, qui tribus semis annis clausos cælos ver- bo aperuit, aridumque aërem pluuia humectauit, ac terram, diu negata prole fecun- dauit? Tunc vnus discipulorum se benè nôsse respondit, Eliamque id fecisse confes- sus est. At vir Dei: Equidem ipsum & nos Deum colimus, ipsiusque virtus, quæ in vete- ribus potenter emicuit, nequaquam nostro tempore vetustate aut impotètia emar- cuit. Ideoque nos ieiunio atque orationibus eius omnipotentiam pulsemus, & eius misericordiæ, quæ sibi fuerint visa, de his agenda relinquamus. Igitur mox vt popli- tibus curuatis orationem fudit, cæli serenitas tetra caligine obducitur, coactoque in- nubes aëre, sensim pluuia cœpit demitti. Post verò paulatim & per incrementa gli- scendo, in tantam nimborum excreuit magnitudinem, quoadusque fluuius, qui du- dum etiam bidentibus transieabilis erat, ripas aluei sui ad summum vsque comple- ret, voluntatiq; serui Dei adeo famulatum præberet, vt opus, quod cœperat, absq; vllius rei difficultate lætus perficeret.

3. Reg. 17.

Illustre mi-
raculû, sub-
ito impe-
trata plu-
uia.

Cap. 9.

Alio itidem tempore cum ieiunium triduanum, quod more sanctæ Ecclesiæ vni- uersaliter celebratur, & Græco vocabulo Litanis, Latinè verò Rogationes nomina- tur, instaret, gloriosus Domini pontifex iuxta consuetudinem suæ Ecclesiæ per op- pida & castella cœpit discurrere, semenque verbi Dei in agro cordis audientium se- minare: Veniensque Traiectum, iuxta consuetudinem, cum clericis populiq; agmi- ne, & victoriosissimis Saluatoris insignibus, Crucis videlicet vexillis, necnon & san- ctorum pijs reliquijs ab oppido egreditur, peragraturus cum precibus agros, vt De- um tanto precaretur ambiciosius, quanto id faceret humilius. Cum igitur solito ver- bum Domini seminator egregius in agro cordis humani iaceret, intonando salubri- ter: Si me, inquit, superni iudicis præconem attenta cordis aure audieritis, & ea, quæ vobis, authore Deo, supernaque gratia administrante, dixerò, sanctorum operum executione compleueritis, nulli dubium, quin æternæ patriæ hereditatem forte fe- licissima mecum adepturi sitis: repente inuidus ille verbi Dei inimicus, qui illud aut funditus volucrum more rapere, aut certè ei zizania solet interserere, quantum sibi ea, quæ à seruo Dei gerebantur, displicerent, coactus est, inuidia cogente, monstra- re. Nam subito vas olim sibi appetibile, mulierem scilicet, per præuicationem primâ amicissimam, ingressus, magnis inconditisque vocibus cœpit perstreperere, & silentiû, quo verbum Dei audiebatur, sui importunitate clamoris perturbare. Hac itaque vociferatione tetrica, vir Dei, audita & cognita, ad se quidem accurrenti primo signû Crucis obiecit: deinde alapam eidem impressit, atque silentium imposuit. Statimq;

Ieiuniû tri-
duanum di-
ebus Roga-
tionum.

Nota hunc
antiquum
morem.

Matth. 13.
Demon ei
sacram præ-
dicationem
perturbat.

S. Hubertus mulier in terram corruit, ita ut crederetur exanimis. Sed cum diutius iaceret, ab ore eius quaedam sanies diu profluxit, atque post haec damone caruit.

Inde autem Dei famulo discedente, & in villam, cui Hannala nomen est, adueniente, cum iam solis iubar terras desereret, atque sui recessu vmbri tellurem obduceret, artus diutino labore defessos voluit releuare lectulo superpositos: cum ecce quidam eius puerorum, foris venientes, nunciant caeli faciem a solito mutatam, ignearumque acierum rubore perfusam. Quod ille audiens, intima domus liquit, aciesque illas diu considerauit: & alta suspiria trahens, dixit: En signis euidentibus ruina mundi iam iamque imminere elementa testantur: diemque extremi examinis ea etiam, quae voce carent, proloquuntur. O beatum illum, quem tantum examen non reperit imparatum, & qui, conscientia se defendente, securus opperietur illum vltimum maximumque conuentum. His dictis, alij adsunt nuncij, qui dicerent domum illius incendio conflagrare. Quo audito, vir Domini concite illuc pergit, obicemque se igni intrepidus opposuit, ita dicendo: Si diuinæ voluntatis est, ut hoc cremandus occumbam incendio, in potestate eius, cui nemo mortalium resistere potest, fore non ambigo. Eleuatisque manibus, signum Crucis iniecit, Deumque sibi adiutorem futurum inuocauit, canendo: Deus in adiutorium meum intende, &c.

Mirumque in modum ignis ille permaximus, qui aduenienti sacerdoti aditum ostij flammam vomendo negauerat, repente eius suffragatibus meritis vires perdidit: subitoque in soporem conuersus, nil detrimenti aut lachionis eidem dereliquit. Tunc vir Dei addidit: Cernitis, inquit, quod inuidus ille totius bonitatis, qui hodie auditorio nostro perturbationem excitauit, nunc nos nec paulisper quieti indulgere finit. His dictis, officium completorij cecinimus, cubitumque fecessimus.

Post haec cum opus Apostolis familiare, id est, capturam piscium, in praedio quodam * Nuella cognominato, construeret, & ipse cum ceteris eidem operi instaret, ladesque cum multa vi, utpotè silicium densitate & duritia obstante, insingerentur, vir Domini ad momentum super vnâ earum manu superposita sustentari voluit. Vnus autem famulorum, toto nisu idem eidem stipiti iam liberauerat: cuius impetum sustinere non valens, manui illius illisit, digitosque cofregit. Tali que laesura suscepta, domum sub celeritate redijt: in crastinum verò, ei operi curam nobis impendere atque instare praecipit. Cuius dicto parentes, conscensa naui, ad nauigauimus, eadem si xuri fudes. Sed paululum a terra secretis, mox violentia venti nimborumque procella obuiam sese tulit, vadoque nauim sui impetus violentia contorsit, intimoque gurgiti demersit: omnesque, qui in eadem aduecti fueramus nauim, illico profunditas miserabiliter oborbuit pelagi. Sed pius sacerdos, nostri periculum naufragij audies, agrè tulit, suspirijs ingemuit, lachrymis oculos oraque rigauit, Deumque his vocibus exorauit: Tu Domine Iesu Christe, cui calcanti mare sicca dorsa praebuit, æstumque suum tuo verbo coërcuit: nimbus etiam fremens, tumorem deposuit, atque spiritus violentia, tui imperio oris cessit: quaeso, succurrere famulis tuis naufragia patientibus, saluenturque tua potentia, quos iam iamque oborbuerè procellosa discrimina. Mihi quoque, qui haec scripsi, in eodem naufragio tale quid accidit: Cum eiusdem periculi particeps, sub aquarum mole pressus huc illucque violentia volueret, pars tunicae meae palo cuidam inhaesit, libertatemque exeundi bis terque conanti negauit. Subitoque ad memetipsum conuersus, dixi: Succurrat mihi, quaeso, per intercessionem patris mei virtus tua, cuius manus formauit mare & aridam. Hisque dictis, ab impactione illa sum solutus, & cum omnibus con discipulis meis a profunditate pelagi liberatus, atque luci redditus. Sacerdos Domini interea grauer accipri vulneris doloribus cruciabatur, ita ut nec somni quiddam, dolore instante, percipere permetteretur, tribusque mensibus è digitis eius rabo fluente, acerrimo cruciatu vexaretur: nec tamen dolor, quanquam acerrimus, eius impediēbat intentionem, sed magis magisque in laudibus Domini atque psalmorum occupatione sese detinebat, illum poenitentiae psalmum crebris iterationibus lachrymosisque rugitibus humiliter canendo: Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

Vna autem noctium, dum tribulationis magnitudine pressus, in soporem membra dedisset: quidam calicus nuncius adstitisse visus est, & talia protulisse: In tribulatione inuocasti me, & liberaui, & exaudiui te. Et simul haec dicendo, ostendit illi praegrandem aulam, nouitate atque pulchritudine praestantē & ait: Multis equidem mansionibus pollet domus patris mei, è quibus omnibus ista delecta est tuae habitationi,

S. Hubertus
demoniacus
sanar.
Cap. 10.

Signo Cru-
cis & preci-
bus ingens
incendium
extinguit.
Hinc habes
Authoris
gratiam.
Cap. 11.
* Nuella

Pelagi, pro
fluminis.

Matth. 14.
Matth. 8.

Rursus Au-
thor produ-
cit gratiam, qua
haec scripsit.

Nota mira-
culum.

Habes hic
argumentum
eximia vir-
tutis.

Psal. 30.

Visto sancti
viri.

Iohan. 14.

vt cedat tibi perpetua hereditate. Excessum verò eius, in hæc verba prædixit: Post an-
in vertentis circuli, solum tribulationis tuæ vinculum, & eripiam te, & magnifica-
bis me. Hoc vir Dei oraculo percepto, alta mentis indagacione considerabat visio-
nis magnitudinem, vimque dictorum. Sed & tempus & horam sollicitè corde nota-
bat, quo sibi hæc delata susceperat. Visionem autem eandem quibusdam discipulo-
rum suorum tunc temporis enarrare curauit. Sui autem non immemor, quo propin-
quorem sui cognouit resolutionem, eo seruituti diuinæ reddidit promptiorem. In-
stabatque in orationibus attentius, in vigilijs enixius, in elemosynis profusus per
spatium prænunciati sibi anni totius.

Igitur cum sciret imminere tempus, quo anima eius ergastulo corporis absoluen-
da foret, discurrens per memoriam sanctorum, & loca orationum, per eorum inter-
cessionem Domino commendabat suam resolutionem. Nam veniens ante sepulcrum
beati Lamberti in basilicam, quam ipse condiderat, & pia ossa inibi terræ mandauit
rat, orationi diutissime incubuit, solitoque fonte lachrymarum genas rigauit, oculis
lachrymis perfusus, aramque de osculans, fratribus circumstantibus semet humiliter
commendauit. Progrediensque inde, basilicam, quam ipse sub honore beati Petri
principis Apostolorum Domino dicauerat, oraturus adiit. Inde etiam ante altare,
quod in honore beati Albini in eadem basilica Domino consecrauerat, diutius cur-
uatis genibus orationem profudit: Moxque ab oratione surgens, dixit: In memoria
æterna erit iustus &c. Conuersusque ad parietem, & protensus per eum brachijs, lo-
cum sepulcri sui permenus, ait: Hic defossa humo locus meæ sepulturæ paretur.
Nam istud corpus miserimum istic collo cari disposui, precorque vt meæ migrationi
vestris precibus adminiculemini. Instat enim tempus, quo hæc torpentia membra
spiritus relinquat, iudicijque suo presentandus occurrat. Non multum igitur tem-
poris interfluxit, iuxta quod vir Dei super sepulturæ suæ celebratione ore præfago
aditandum fore disposuerat, nos fidelissimi ac deuotissimi eius famuli flebiliter exe-
cuti sumus: quoniam triginta dierum spatio euoluto, spiritu eius in astra feliciter ab
Angelis euecto, sacrum corpus eius ad eundem tumulandum adueximus locum.
Per idem verò tempus, licet uocationis suæ haud nescius, rogatu ramen quorundam
illustrium virorum Brachbantum perrexit, basilicam nouo opere constructam Do-
mino dedicaturus. Cumque quò rogabatur, vtpotè nomen laudemque Domini pro-
pagaturus, lætabundus aduenisset, & domum illam sicuti petebatur, sanctificaturus
esset, discipulorum quidam officio præpositus, eius voluntatem atque possibilitatem
requirere studuit, dicendo: Vis ne pater, longè protrahi officij moras, an ne succingi?
At ille, cuius cor perfectionem semper desideraret: Nil, inquit, remaneat imperfecti-
onis: quin prout vales, & morosè, & cum integritate cuncta compleantur. Cæpto
ergò officio insistens, adiunctis presbyteris & diaconibus, necnon omni Ecclesiæ gra-
du, cum magno illud honore & reuerètia, sicuti & reuerà idem officium postulabat,
ad finem vsque perduxit, domumque illam tam in hostiarum oblatione, quam & sa-
cerdotali benedictione, necnon incensi super aram thurificatione acceptabilem Do-
mino prorsus reddidit. Sciens autem illud potissimum charum esse Domino tem-
plum, quod non latomorum diligentia compactum, nec cementariorum arte litum,
sed virtutum exercitijs est conspicuum, de quo ipse dixit: Qui diligit me, diligitur
patre meo: & pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum
faciemus. & de quo per Prophetam dicitur: Inhabitabo in eis, & inambulabo: & de
quo Apostolus: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. & iterum: Corpo-
ra vestra templum sunt spiritus sancti: & multa his similia admonendo, sermonemque
exhortationis ab hora tertia vsque in horam sextam protrahendo, saragebat verbo
suæ prædicationis parare in cordibus credentium Domino templum decoctis, di-
cens cum Iohanne: Parate viam Domino, rectas facite semitas eius. Itemque: Pœ-
nitentiam agite: appropinquabit enim regnum cælorum. Admonebat etiam
ynumquenque attendere vicinitatem mortis, & mortalium cursum labilem, & con-
siliū salubre suggerebat, dicendo: Quisquis vestrum, o charissimi filij, eriminis cuius-
cunque se sentit perpetracione maculatum, atque fouea maioris peccati absorptum,
citò salubre medicamentū suo superponat vulneri, dum iudex manum misericordiæ
porrigit pœnitenti. En patet, dum adiuuatur, ianua misericordiæ, quæ post mortē ob-
struetur, sola patente, quæ contemptores præceptorūq; Dominicorū desertores pu-
niēdos suscipiat, porta gehēnc. Altra quisq; cōsideratione, quid fuerit, quid sit, quid ve-
post

Tempus sui
exitus et re-
uelatur.

Cap. 12.
En quibus
studij vir
tantus ad
mortem se
præparat.

psal. iiii.

Eligit sibi
locum se-
pulturæ.

Dedicat ecc-
lesiam ad-
modum re-
uerentem.

Iohan. 14.

Leui. 26.
1. Cor. 3. 6.

Esa. 40.
Luc. 3.
Matr. 3.

Saluberrim-
us eius ad-
monitio.

post modicum futurus sit, perpendat, & in quo se à præceptis Domini exorbitasse perspexerit, digna poenitentiae opera faciendo, diuinitatem sibi conciliet. Nam & mihi non mediocri insidit angor, reminiscenti, ministerij mihi iniuncti quanta debeat esse perfectio: & e contra, quàm sit contemptibilis vita: mea in officiosa correctio. Ecce iudicis mei iam iamque considero à nuptijs reditum, cum tamen mihi desint lampades, repletae bonorum operum perfectione, charitatisque luce irradiata, quibus eius terribili atque splendidissimo dignè valeam occurrere aduentui. En rationem positurus de talentis, redit: mihi que timeo dici, quod seruus negligens audiuit: Redderationem villicationis tuae. Itemque: Serue male & piger, oportuit te pecuniam meam committere numularijs, vel ad mensam, & ego veniens recepissem vtique, quod meum est, cum vsuris. Gregis mei te posui pastorem, exercitusque Ecclesiastici ducem: Lactis eorum vbertate famem, lanarumque tegmine frigoris propellere consueuisti algorem. Praesentes ergo necesse est eorum saluationem, quorum te praeposui praesulem.

Cap. 13. Perpendite, quæso, quod mihi responsum, quæve restet excusatio eorum iudice tanto, cuius aduentum comitabuntur angelorum archangelorumque agmina, sanctorum spirituum præclaræ phalanges. In cuius aduentu caelum vt liber plicabitur: terra ignis ardore concremabitur, iniustusque pereuntibus, iustorum chorus misericorditer ac sublimiter se à Domino coronatum gratulabitur. Nempè si qui ex vobis fuerint inuenti digni cœtui illi cœlesti connumerari, hos iudici meo praesentaturus, dicam: En Domine, isti sunt, qui me in vi verbi personante, in prociuctu fidei contra aduersarias virtutes tui nominis amore se armauerunt, atque triumphantes tibi victoriosissimo Domino, per quæ vincere quierunt, coronas suæ reportatæ victoriae. Tunc qui illi fuerint, laeti suos offerent Christo venienti manipulos, mecumque illa gratulatoria honorabuntur sententia, qua dicitur: Eugè serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. Et item: Ibidem. Venite benedicti patris mei, percipite regnū, quod vobis paratū est ab origine mundi. In quod regnum ille vos inducat, qui pro vobis sanguinem suum fudit, & vt vos ad cælum leuaret, terrena petiuit. Cuius vos hodiè misericordiae commēdo, vt quia hactenus illo opem ferente, vos, prout potui, rexi, ab eo deinceps regamini, & feliciter coronandi, in paradisi amenitates inducamini. His & talibus adhortationibus, cœlestis curiæ acerrimus atque facundus orator, concionis suæ populos adhortatus est, intentosque ad audienda cœlica iura reddidit, atque benedictionibus confirmauit: explicitoque officio, ad prandendum, se cum socijs suis & discipulis vertit.

Cap. 16. Ingressus conuiuij domum, oratione super mensam fusa, epulas benedixit, euergiasque omnibus dedit. Ipse autem ad prandendum, quasi pransurus, discubuit: sed cibo carnali non indulgit. Cum verò pranderetur, oculis creberrimè ad astra subreptis, superiorum inferiorumque creatorem tam animi intentione, quàm verborum prosecutione, assiduè benedicere studuit. Interea die ad vesperam vergente, occasuque Phœbeæ lampadis tenebras vocante, vir Domini à mensa surrexit, iterque carperre delegit. Cum ecce vnus anachoritarum, duodecim iam habens in eodem habitu annos, suggerendum ei arbitratus est, vt paululum adhuc mero indulgeret. Sed ipse his illius precibus renitens, respondit: In regno Dei te videre merear. Scito verò certissimè, nequaquam hodiè me amplius hic potui indulturū. His dictis, nauim ascendit, ab eodemque loco secundo milliario secedit. Exeunte autè illo de nauim, protinè omne corpus eius frigore corripitur, & sitis ardore validè adurit, & quieturò lectulus, loco delecto, aptatur. Sed dum altus sopor fessos illius irrigat artus, inter eius pueros repente inexorabilis se discordia ingerit, ita vt ensibus distractis, alterutram quisque mortem pereret: & qui citius posset, comparis sui animam ereptam superis, dimittere gauderet inferis. Sed hisce perturbationibus, viro Domini sopore soluto, protinè successit omne litigium. Indeque equo conscenso, & vsus clientum sustentatione, tandem domui propriae inducitur, noctis transacta non minima parte. Quo perueniens, consuetis orationum ferculis, lachrymarumque poculis reficitur, sanctique altaris cornua deosculatur, & nimia pressus grauedine, lectulo superimponitur. Sicque à prima feria vsque ad sextam eius febre augmenta capiente, expers somni, solummodò semet solabatur decantatione psalterij. Sed cum infusus corpori dolor nullo sine coerceretur, sacerdos Domini, secundum Apostolum, quo amplius infirmabatur, eo fortior reddebatur: & quo citius se videbat lucem

mor-

Salubriter
sibi timer
vir sanctus.

Matt. 25.
Luc. 16.
Matt. 25.

Cap. 13.

Apoc. 6.

Matt. 25.

Ibidem.

Cap. 16.
Habes ex
plum ante
cibum or
di, efeasque
benedicēdi.

Sanctus Epi
scopus fe
bre corri
pitur.

1. Cor. 12.

mortalium relicturum, eo indefessus à Domino poscebat auxilium, ut scilicet citius
arumnis presentis vitæ exemptus, interesse mereretur angelicis ciuibus.

Quadam autem nocte, cum eum flagellorum ardor amplius adureret, subito ini-
mica humano generi diaboli affuit, minasque & figuras sibi competentes præ-
tendit, & pueris illius dormientibus, vocibus belluinis frequenter increpuit. Sed athle-
ta Domini huic non parmam teretem obiecit, nec contum vibrauit, spiculūmve
contorsit: sed psalmi vnus decantatione veritatem eius percudit. Cantabat enim:
Qui habitat in adiutorio altissimi, &c. Tunc puerorum quendam aduocans, noctis
horam requisit, & quia media nox esset, audiuit, atque adiecit: O vtinam tanta mo-
ra noctis iam subduceretur, & lux diurna nostris ablata conspectibus, reuereretur.

His etiam adiecit: Nè dubitemus hac in domo satana adesse presentiam, qui humani
exitus audis, diuini operis semper se insidiatorem ac persecutorem assiduis probat
incurisibus, Cui puer: O, inquit, pastorum optime, quorsum ista prosequeris, cum
certum sit, eum tuæ virtuti obuiare non posse, nosque omnes tuæ presentia ab eius
incurisibus ereptos & saluatos, eorum tartareis vocibus ciulantes, coram te addu-
ctos, tuamque presentiam ferre non valentes, pro tuis sanctis meritis ex diu obsessis
corporibus abstractos, & caligini aternæ damnatos. Et licet sua subtilissima ac saga-
cissima calliditate vsus, aliquid tuæ Deo amabili innocentia impugnationis ingerere
conatus fuerit, tamen fidente in illum, qui dixit: Venit enim princeps mundi huius,
& in me non habet quicquam: nihil prorsus sui iuris inuenit. Cui venerandus ponti-
fex: Hæc, inquit, optimè locutus es: quoniam quæ corde dubitasti, sermonis officio
prosecutus es. Cæterum iam nunc vade, aqua, quæ sacerdotali consecratione sale ad-
mixto benedicta, & ad effugandam inimici nequitiam orationis virtute imprægnata
est, liquorque olim itidem Apostolica autoritate benedictus, huc deferatur: quo-
rum aspergine atque litura mox ita effugabuntur hinc inimici virulenta phantasma-
ta, ut amplius non sua audeat inferre machinamenta. Quo factò, ipse consueto ora-
tionum operi constanter insistebat, sacrumque officium, septeno numero dicatum,
antequam lux diurna fieret, Domino persoluebat.

Iamque se aurora diei sexta feria, paululum decrecentibus furæ noctis tenebris,
rosco representabat splendore, cum nos torum ipsius circum ambientes, vnaque no-
biscum egregius filius eius Florbertus, præstolabamur gloriosam ipsius migrationem.

Conuersus autem sacer pontifex, circumstantibus ita proloqui cœpit: Mi prædilecti
atque amantissimi filij, apud Christum iam nunc pro meis interuenite fragilitatibus.
Iam enim terminus irrevocabilis vitæ meæ adest, quo iubeor luteum hoc habitacu-
lum linquere, & rationem ante iudicem actuum meorum positurus apparere. Et
quia tanto impari me examini, obistente meorum mole peccaminum, persenti-
tio, utpotè cui exeunti vitorum acies phalangesque tristes occurrent: precor, pre-
cum vestrarum clypeos opponite, & ut piam Christi maiestatem propitiā habere
merear, deposcite. Hæc beato viro, iuxta quod scriptum est, iustus in principio sermo-
nis accusator est sui, proloquente, persentiens pallidæ mortis proximam iam esse præ-
sentiam, manibus ad cælum eleuatis, & veste rugata oculis à lachrymarum fonte sic-
catis, dixit: Oppandite ori velamen, quia depositum animæ, quod nunc vsque fragili
vasè retentum est, oportet tandem resolui, atque ab eo liberum egredi. Canebatque
symboli verba, quo continentur fidei sacramenta, dicendo: Credo in Deum patrem
omnipotentem &c. Itemque orationis Dominicæ verba serendo, Pater noster, qui
es in cælis. Inter quæ verba spiritum efflauit, angelicisque admixtus coetibus, & euectus
manibus, cælum penetravit, sanctorum iungendus agminibus. Eius autem migratio
intulit superno conuentui gaudium: eis autem, qui eius consortio catenus frui
fuerant, grauem & penè interminabilem luctum. Eratque videre pauperum fletibus
ora rigata, & pastoris se conquerentiū destitutos opima presentia: monachorum quo-
que greges, ieiunijs pallida ora gerentes, incultoq; habitu despectum mundum protestan-
tes, ad viri Dei inferiarum exequias deducendas concurrere, quamq; piè & sanctè ponti-
ficis sui vita decurreret, sedulū officium eorum altaq; deuotio testabatur. Sanè eo spiri-
tum reddente, euangelium Christi perlegitur: & eo perlecto, quæ mortuis, piæ officia
sepulturæ præstantur. Etenim corpus eius ablutum lymphis, atque circumdatum pe-
plis, loculo superponunt, atq; elaram è loco eius obitus, qui vocatur Fura, Leodium
trāsferunt. Quæ loca à se differunt millibus triginta. Sanè per omne corpus reuersionis,
piæ oues funebria exuiasq; sui audiētes deferri pastoris, ex omnibus villis & locis cō-
fluentes,

Cap. 15.

Psal. 90.

Semper ma-
ligni damo-
nes homini-
bus insidiā-
tur.

Iohan. 14.

Vide quid
Vir tæus tri-
buat aquæ
benedictæ.Nota de
VII. horis
Cantonicis,
Cap. 16.Florbertus
ille post pa-
trem eligi-
tur Episco-
pus.

Prou. 14.

Feliciter è
corpore ad
cælum pro-
ficiscitur.

MORIS

VII

5

Omnibus
mirè dolet
obitus eius

fluentes, vltimum vale dicturi, adueniunt. Omnis ætas, vterque sexus, curuus arator, pannosusque bubulcus dolorem lachrymis confessi, accedentes atque eminus salutantes, pugnis etiam pectora verberantes, proclamabant: Heu heu, quid nobis iam nunc restat salutis? En destituimur periclitantes benignissimo periculorum nostrorum propulsatore, qui doloribus nostris consolator aderat, inopiæque miserator, orphanorum altor, defensor viduarum, doctrinæque cælestis eximius doctor. Huius præsentia fugabatur diaboli sæuitia, sæculi calcabatur pompa, & in vno isto omnia nobis erant doctrinæ atque operis sancta emolumenta. Hisce vocibus plandibusque similes iungebantur querimoniam, quousque superscripto emenso spatio, in locum destinatum sancti ossa aduexere præsulis.

Cap. 17.
Vide anti-
quã Christi-
anorum de-
uotionem.

Cum autem prope eundem locum aduentarent, plebis multitudo gradusque omnis Ecclesiasticus, cum reuerendo habitu obuam sanctis processere exequijs, ferentes Crucis vexilla, sanctorumque patrocinia, necnon candelabra lumine radiantia, sed & aromata in thymiamaterijs redolentia, psallentes, quæ moris est talibus officijs decantari, carmina. Dum autem feretro viri Dei se iunxerunt, dolor intolerabilis canticum cunctis interdixit, & luctum indixit, ita vt à fletu nemo posset temperare: sed conqueiebantur de sui pastoris, dolore magistro dictante, intempestiua subtractione.

Codex MS.
sic habet:
nec & sola
trices mis-
eræ agno-
scimus no-
stri.

O bone, inquit, pastor, nunc te consolatore miseræ agnoscimus nostræ: dum in viri Dei perfectionem animique robur euaseras, etiam tu fraudamur præsentia. Te doctore, insipientiæ locus non erat: te medicante, morbo cuiquã nostri sedibus animi adspirare fas non erat. En quid nobis restat, nisi lachrymæ nostræ solummodo testes degenerositatis animi, quæ prævalente, caruimus tanto pastore miserissimi? En tibi pro meritis iam redduntur calici honores: nos autem grex tuus orbatu patre, prostituimur cunctis diripientibus velut inutiles oves. Sed petimus, vt tua intercessio pia nos iuuet Christo adhærens, quæ nos cunctis bonis imbuit, terra conficiens. His & similibus dolori satisficientes, sanctissima membra in B. Petri basilicam intulere, quæ ipse beatus vir sua construxit munificentia: ibique facibus accensis, peruigilem noctem ducentes, Dauidicisque canticis operam dantes, vsquequod sol iurare suo poli terræque faciem perfunderet, perseuerauere psallentes. Post hæc autem induunt eum, prout erat solitus indui, diuino altari assistens, subucula scilicet, atque

Decor vul-
tus iam de-
functi.

linea planeta. Tanta autem vultui eius inerat pulchritudinis gratia, vt potior videretur atque venustior mortuus, quàm olim fuerat viuus. Quæ cum fierent, discipulique eius vultum sibi dudum optabilem atque amantissimum oculis perlustrarent, internum amorem animi non ferentes, lachrymis testabantur, amicumque dolori luctu

Luctus di-
scipulorum
eius.

assumentes, hæc permixta singulis verba reddebant: O columna & tutamen, de- que subtractam sitimus præsentiam: & quia in præsentia nostris profectibus inimicam tu sustinemus absentiam, neque datur nobis suauissimam ac mellis suam tuam audire eloquentiam, questus nostros lachrymis restat solari precibus, vt qui hæcenus te, prauitatis nostræ exigente miseria, contempsimus docentem, te apud Christum intercedente, mereamur videre faciem nostri iudicis propitiam atque misericordem. Omnes etiam adstantes, genibus cæruatis, ceruicibusque submissis, plantis eius grata oscula libant, & quia doctrinæ eius segnes executores fuerint, proclamant, ob idque sibi indulgentiam dari suppliciter postulant. Deinde officia, prout res postulat, super eum peragunt, cantionemque aptam depromunt, odoramentisque & lampadibus cum omni honestate, vt res funebria postulat, præeuntibus, loculo quo ipse prædixerat, humanus inducitur. Vt autem diuinitas cunctis palam ostenderet, semper apud se viuere, quem ab oculis hominum occulerat, terra sub arido cæspite lucum sepulcri eius tali dignata est miraculo venustare. Virga nanque super sepulcrum eius incisa est: quia ita res exigebat, contractior tamen, quàm vtilitas poposcerat: sed postea inuenta est duorum palmorum lōgitudine supercreuisse. Quæ nos ob ampliandam Christi gloriam & sancti viri perpetuam memoriã, ab eodem loco leuatã, parieti inseruimus conseruandam.

En rursum
antiqui se-
peliendi ri-
tum.

Insigne mi-
raculum.

Cap. 18.
Miracula
ad sepulcrum
eius.

Post hæc autem coeperunt sancti viri reliquie virtutibus florere, locusque eius sepultura crebris miraculis enitere. Nam creberrimè quidã inter diurnum nocturnisque officium inibi peragentes, crebro se confessi sunt voces exaudisse de rumulo. Quas, vt humanam imbecillitati moris est, audientes, timore nimio perterriti, fugæ seicredere, timorisque magnitudinem mutatione loci declinauere. Quod nos audientes, innu-

innumeras Christo Domino persoluius grates, qui tali modo voluit commendare preciosam mortem præsulis sui, videntes quòd eum alta beatitudine nonauerat, quem tanta prærogatiua signorum commendabat.

Anno autem decimo sexto felicissimi eius excessus, vt vox Saluatoris vera probaretur, dicentis, Nihil opertum, quod non reueletur: & occultum, quod non sciatur: pastor pastorum vicarium suum, quanti apud se esset meriti, voluit ostendere, quatenus lux virtutum eius coram hominibus fulgeret, & populi perfruentes suauitate signorum, glorificarent Deum, patratores tantorum operum: & quia membrum parsque magna erit ciuitatis supernæ, noluit eum Dominus delitescere, sed cunctis eius ciuibus in exemplū proferre. Nam Carlomanno Rege, tertio iam anno regni Francorum scepra regente, æditui basilicæ, qua sancti viri membra tegebantur, detexere sibi mandatum fuisse calitatis, vt corporis beati viri busta indè leuantur: nec soli illi talia sibi referre mandata diuinitus, sed & alia complures personæ spectabiles, & nobilitate humi præstantes. Quique ad alterutrum ea, quæ viritum viderant, conferentes, quæsitum ne opus esset dicebant, quod sibi in talibus consilium, quid videret agendum. Et diu quaquaversum sententiam potuere, trutinantes, ad id tandem consilij ventum est, vt diuinitas super his consulere, & super hac re eius voluntas atque sententia præstolareretur. Igitur ad amica sibi subsidia se vertentes, orationi atque ieiunio sese triduo mancipauere, vtque voluntatem super hoc negotio Domini nosse possent, ab eo totis nisibus poposcere. Ac tertio tandem ieiunij die instante, duos libros super altare deposuere: quorum vnus sacratissimi Euan-gelii retinebat textum, alter verò benedictiones atque consecrationes, quibus Mis-sarum peragunt sacramentum, scilicet vt à diuinis libris addiscerent, quæ sibi de his agenda forent. Reseratum euangelium, hanc primū legenti sententiam obtulit: Nè timeas Maria: inuenisti gratiam apud Dominum. Liber etiam sacramentorum in sui apertione hoc primū videnti obiecit: Dirige viam famuli tui. Quibus peractis, noctem superuenientem vigiliarum celebratione, hymnorumque decantatione reddunt festiuam. Adueniente autem die, sacerdotes quique, sibi iunctis aliorum Ecclesiasticorum graduum turmis, itemque populi ac procerum palatij agminibus, primo manè Dominica illucescente, basilicæ beati Petri adeunt, vbi sanctissimi viri membra silicea cõtinebat vna, feretes in manibus vexilla Crucis & candelabra, sed & diuersa odoramentorum genera. Quòd peruenientes, operculum à sarcophago sustulere: at tamen grauitate pauorem cum reuerentia indigente, non audebant plenius locum sepulturæ eius oculis visitare. Putabant nanque, more mortaliū, illud sacratissimum corpus à soliditatis compage seiunctum, & pulueri redditum. Nè tamen, quia tatum opus cœperant, si relinquerent, imperfectionis argui possent, grauitate magistra, leniter quoque acceperunt, & introspicentes, gloriosum eius corpus nulla detrimenta passum, illesum à dissolutione atque putredine repperunt, & pro tabo atque putredine, quæ nos est mortalium corpora defuncta contrahere, aromatum more illud senserunt odorifico odore feruere. Caput autem illius perlustrantes oculis, vident vultum eius (quod dictu quoque mirabile est) sudore perfusum, & velut noctis opacæ roscidulis perfusum guttulis. Coronam verò capillorum alienam prorsus ab omni læsione, castariemque auctam & prolixitate & pulchritudine. Neque enim candore senili albebat, sed colore & visione sui, iuuenis caput repromittebat. Quod videntes omnes, qui aderant, gaudio inæstimabili corde concepto etiam vocibus conclamabant: O mundi fabricæ inæstimabilis conditor, ô fili Dei, generis humani in initio mundi, patris socia virtute factor, eiusdemque, in fine redemptor, quisnam tibi similis in misericordia, qui non solum animas seruorum tuorum in paradisi sedibus collocans, æternam eis felicitatem attribuis, sed etiam corpora eorum, naturæ quodammodo vim afferens, illibata custodis? Ecce enim ad augmentandam tui nominis magnificentiam, non modò corporis integritas, vultusque venustas, sed & indumentorum eius conseruata est pulchritudo, & quodammodo antiqua nouitas.

Eodem verò die huius rei fama circunquaque decurrit, & per cunctorum ora volitans, ad palatium vsque peruenit. Venit enim & illuc nuncius, referens beati viri corpus in conditorio, quo olim exanime est conditum, nunc oculis visentium se offerri, ab omni prorsus corruptela alienum, vestesque illius tanquam miraculi participes, nequaquam reperiri aliqua deformitate degeneres. Quod postquam, fama vulgante, per cunctorum aures disseminatū est, certatim tam proximi, quam & longinqui quique viri studuerunt illuc aduentare, & miraculum, quod Christus in serui

Cap. 19.
Matth. 10.

Per busta sacra eius ossa intelliguntur.

Frequenter apud veteres, ieiunij & precibus inquirere Dei voluntatem.

Luc. 1.

Ecclesiasticorum graduum, id est, ordinum.

Post multos annos S. Hyberti corpus integrum cernitur.

Vide rem miram.

Indumenta eius apparent incorrupta.
Cap. 20.

sui

sui corpore monstraſerat, intueri. Vt autem in tanto miraculo Domini potentia po-
tiſſimam magnificaretur, & virtus nota redderetur, pars per maxima princeps clarifi-
mus atque orthodoxus extitit Carlomannus. Qui talibus auditis, regali folio exiliuit
vnâ cum vxore & primoribus palatij ſui, & ad viri Dei corpus peruidendum acceſſit:
Et admirans potentiam Domini, virtutem eius magnificauit, miſericordiam collau-
dauit, & quia in diebus ſuis talia oſtendere dignatus ſit, glorioſum nomen eius bene-
dixit: nimioque gaudio permotus, inter pias laudes & gratiarum actiones gaudio eli-
ciente lachrymas fudit. Sed & aduenientium itidem quiſque fecit: gaudebantque
oſculari manus & pedes beatiffimi viri, quem Dominus honorare dignatus eſt tanti
preſogatiua miraculi. Rex interea memorabilis Carlomannus vnâ cum optimatibus
ſuis proceribusque ſui palatij, ſanctiſſimi viri membra, ſuauiſſimis & (vt ita dixerim) in-
enarrabilibus odoribus redolentia, ſuſtulit ex vaſe ſepulcri, & loco impoſuit, & cum
magna lætitia atque honore, necnon hymnorum decantatione, ſed & candelabrorum
lumine, aromatumque ſuauiſſimo odore detulit ante ſacrum altare, ibidemque ma-
xima munera deuouit atque attribuit, vaſa ſcilicet argentea, & pallia peregrino ope-
re elaborata, necnon fundos fundorumque redditus, itemque ſeruos prædiorumque
dederat incolas. Quæ ſingula teſtamento mandauit, & eccleſiæ, in quam ſanctum
corpus intulit, in perpetuam hæreditatem delegauit, ſanctique viri oſſa nobiliter ibi
collocauit. Per cuius interceſſionem, piamque interuentionem tuam, Domine, ſup-
plices expoſcimus pietatem, vt qui noſtris grauamur exceſſibus, tua gratiſſima opitu-
latione à reproborum numero ſecerni, iuſtiſſimaque damnatione liberari, atque in
electorum conſortio mereamur connumerari: cui eſt honor & imperium, poteſtas
ſumma, pietas immenſa, bonitas inexhauſta: quem decet laus & gloria per cuncta
ſeculorum ſecula, Amen.

Nota pri-
ſcorum prin-
cipum &
Chriſtiano-
rum religi-
onem.

En que mu-
nera offert
princeps
Carloman-
nus S. Hu-
berto.

Cap. 21.

Hæc de vita & mirabilibus beati Huberti antiſtitis almi, & de his, quæ circa corpus
eius ob ipſius reuerentiam & Domini immenſam gloriam prædicandam, priſcis tem-
poribus celebrata ſunt, quanquam inſacundo, fideli tamen, ſtylo exarata, ad nos ſcri-
pta commearunt. Abhinc autem quomodo qualiterve, monente, immò compen-
ſente Chriſti honore & amore, eſcente etiam atque flagrante erga diuinum cul-
rum piſſimamque ſanctorum Dei venerationem fidelium deuotione, ſub piſſimo
Deique amantiſſimo Ludouico Imperatore, in transferendo memorati & ſapè me-
morandi ſanctiſſimi viri corpore ſit actum, breuiter fideliterque conſtat eſſe ſubne-
xum. Anno ſiquidem octingenteſimo vndecimo feliciffima incarnationis Domini

Carolus Ma-
gnus regnauit
Francorum
plurimum
auxit.

noſtri Ieſu Chriſti, exempto rebus humanis ſamoſiſſimo Imperatore Carolo, victo-
riſſimo piſſimo Auguſto, qui regni Francorum ſpatia longè lateque dilatauit, &
Chriſti gloriam in ſuis finibus ampliauit, inſupèr & multarum gentium cæcitatem
quanta potuit virtute perculit, ereptasque profundis tenebris, lucis claritate conſpi-
cua reddidit: Ludouicus glorioſus filius eius, ſceptra imperialia ſibi debita atque
ab eo tradita, poſt eum feliciter ſuſcepit. Decebat quippè Chriſtum, talem ac tantum
imperio ſuo præficere principem, in quo non modò auiti ſpecimen eluceret imper-
rij, ſed & qui mentis nobilitate inſignis, prudentia ſingularis, moribusque innocuus,
cunctis ſibi ſubiectis fieret tot virtutum excellentia imitabilis.

Cap. 22.

Prima ini-
tia imperij
Ludouici
Pij valde
præclara.

Hic ergo imperij ſui primordia talibus tantisque dedicare inſtituit auſpicij, vt in-
correcta corrigerentur, bona collapſa erigerentur, & quiſque ordo in regno ſibi tra-
dito non paſſim leuitate iactatus à propria regula exorbitaret: ſed laicus ordo iuſti-
tiæ deſeruiret, atque armis pacem ſanctæ Eccleſiæ defenderet: monaſticus ordo qui-
etem diligeret, orationi vacaret, & qui ſe à ſeculi ſuſtibus ſecreuiſſet, eiſdem iterum
nec voluntate, nec neceſſitate ſemet ſubderet: Episcopalis autem ordo, vt his omni-
bus ſuperintenderet: ſcilicet, vt ſi qui ab his aut voluntate, aut neceſſitate deuiarent,
eorum ſolerti iudicio prudentique conſilio ad lineam rectitudinis correcti redirent.
In quibus, vt reuera decet, cum multi imitatione digniſſima talibus eius monitis præ-
berent obtemperantiam, pars horum non minima extitit Vualcandus venerandus
Episcopus. Is enim partim diuinitatis inſtinctu, & mercedis intuitu: partim verò hu-
ius ſacratiffimi principis talibus monitionibus incitatus, ſtudebat magno perè ple-
bem ſibi à Domino traditam, bonorum operum exercitijs nobilitare, & de bonis ad
meliora ſemper euehere, ac ſi quid in episcopio ſuo reſediſſet emendatione dignum,
totis niſibus in meliorem ſtatum recuperare. Vndè inter cætera, que emendationem
poſtulabant, obtulit ſe eius munificentia cella quædam, antiquo nomine vocata

Vualcandi
Episcopi
Lecodiensis
encomion.

*Anda-

* Andagium quæ olim quidem inhabitatoribus penè fuerat annullata. Hæc ergò se materiam quandam obrulit eius munificentia, in qua liberalitatis suæ laxitatis habet nis, quàm vacuum tenacitate esset, non inanibus verbis, sed executione operis ostendit. Nanque hanc penè à fundamentis restauratam, in melioremque statum denuò renouatam, posthabita auaritia, nobiliter eius statum composuit. ædificijs honestis nobilitate, & exemptis prædijs, quæ olim religio sanctorum virorum largitate possedit, alia de episcopo suo superaddidit, incolasque loci illius, monachos esse voluit. Qui nè nullius rei inopes, indigentia manus darèt, atque à proposito sancto deficerèt, vt dictum est, præuidit & nobiliter ordinauit. Egit nanque, vt quæ vitæ forent necessaria, nulla decessent: procurauitque vt quia vltibus eorum necessaria subministrabat, ipsi quoque quæ diuinæ forent grata voluntati, peragerent, & quantum sibi posse diuinitas conferret, nequaquam ab ea declinarent. Adductis nanque regularis vitæ optimis præceptoribus, monastica ordinem vitæ eos edocuit, & bonorum operum exercitijs operam dare, tam voce propria, quàm & lectione diuina, suavit. Vndè factum est, vt eius studium non inani labore cassaretur: sed super optimam terram iactato verbi semine, citius centuplicato verbi fœnore fructus multiplicaretur.

Cœperunt igitur vndiquaque in eundem locum religiositatis cultores confluere, & maxime nobiles viri ex monasterio sancti Lamberti, qui Apostolicæ vitæ desiderio accensi erant, illuc conuolare, viriliter eius ordinis vitam morum actuumque probitate tenere. Qui postquam detrita sanctæ conuersationis via, quæ olim sibi fuerant aspera, Christo ductore cœperunt fieri leuia, augmenta suæ perfectionis & deuotionis requirentes, adierunt præfatū venerabilē antistitem Vualcandū, vñ beatissimi Huberti præsulis ossa eis à loco sepulture permitteret transferre, & in cellā suæ habitationis ob suū consolationē, & confessoris Domini amplio rem honorem, transportare. Qui vocis eorum petitionem, vt pius pater, clementer audiuit, indignumque locū, in quo sancta membra iacebant, tanto confessore iudicauit. Sed piam petitionē eorum impleri posse atque debere, non abnuuit: attamen nè incautè ac passim, leuitatis errore dictante, id fecisse videretur, fermè tribus annis eorum petitionem distulit. Sed cum ab ipsis venerandis viris magnoperè, vt id eis concederet, exigeretur, prudenti consilio cuncta peragens, * Adebaldum venerabilem virum metropolitum suum super hac re consuluit. Qui & ipse in tanta re consilium suum, vt decebat summæ humilitatis virum, reputans minimum, rarum duxit, vt vnà Christianissimum atque orthodoxum principem Ludouicum Imperatorem adirent, & quæ eos pulsaret fratrum petitione, pariter edissererent. Qui & ipse gloriosus atque inuictus Augustus, considerans rem pergrandem, atque paucorum vires magnitudine suā transcendentem, ad consilium venerabile Episcoporum, quod tunc temporis apud Aquas congregatū erat, statuit conferendū, & quid eis esset gerendum, à sententia sancti conuentus magno perè flagitandum. Idem autem venerabilis, ac prorsus Deo amabilis conuentus, consideratis vndiq; partibus, scilicet qui & quare peterēt, sed & reuerentia Domini confessoris, sanxerunt tot religiosorum virorum voto, sancti viri ossa * ornati, & in monasterio supradicto, vbi religiosus honorarentur, collocari. Quorum sententiæ sapientus pontifex obedientiam præbuit, consilio assensit, & petentibus iam dictis viris venerandis, sanctissimi viri Huberti corpus attribuit. Nansi anno ordinationis ipsius decimosexto, qui est incarnationis Dominicæ octingentesimus vicessimus quintus, XI. Calendas Octobris, ad beatissimi confessoris ventum est vnam, atque à sacerdotibus cum maxima reuerentia à loco sepulture eius effossa, inde cum religiosi populi gradusque Ecclesiastici frequentia, in beati Lamberti ecclesiam, sancti ossa sunt viri trāsuecta. Vbi triduo orationibus & vigilijs profecuta, vndecimo Calendas Octobris ad memoratum monasterium cum loculo suo sunt perlata, ibidemque Christo annuente, vt tanto confessori competebar, mirificè condita.

Sed quoniam insignia Christi miracula quibus multifariè sanctos suos glorificat, nullo modo sunt oculenda, sed magis magisque, quantum mortalibus fari datur, ob eius gloriam & laudem propagandam fideliter præconanda: valdè indecens indignumque iudicauimus, vt eius magnificentia, quæ nostro seculo circa memorati sancti viri cadaver mirabiliter effulsit, silentio tegamus. Verum, sicut dicti venerabilis antistitis Vualcandi, & quorundam aliorum religiosorum virorum veraci relatu didicimus, prorsus ab illa corruptione, quæ ob præuaricationem primi parentis iustissime humanæ naturæ pœnaliter inflicta est, eiusdem beatissimi viri totius corporis com-

Andainū
Andaginū
monasteriū
Vualcandus
Episcopus
constituit.

Cap. 23.
Monasticā
vitam, die
Apostolicā:
quæ imita
tur eam vi
tam, quam
Hierosoly
mæ inchoā
runt Apo
stoli.

Hadabal
dum
Hildebal
dum
H. Idibol
dum

Eccē quā
olim reue
renter habi
tauit San
ctus reli
quæ etiam
ab Impera
toribus, &c.
Concilium
Aquigrā
ne, se
for. * di
mitti

Cap. 24.

Rursus post
annos mul
tos incorru
ptum S. Hu
berti corpus
inuenitur.

LIBRARIUS
VII

pago ita aliena immensisque est reperta, quemadmodum tempore Carlomanni Regis legitur inuenta fuisse, & terra mandata. Quod quantum sub ipsius principis tempore, erga praefati sancti viri corpus, per tot elapsa tempora incorrupte servatum virtus divina claruerit seriem huius libelli paulo superius repetendo perspicaciter legat, ibique quanto honore, quantave illatione & incorruptione protectio divina illud donaverit, rationabiliter comprehensum fideliterque annotatum, perspicillè colligere quibit. Cum igitur nil detrimenti, nilque corruptionis in corporis eiusdem sancti viri prima translatione, quae facta est sub memorato principe, comperit fuisse didicerit, nullo modo, quod in hac secunda, quae facta est à Vualcando praefule sub pijssimo Deoque amabili Ludouico Caesare, sepediti sancti viri corpus solidum illaefumque, eadem Christi gratia protegente, inuenire quiverit, dubitabit. Ac per hoc totius ambiguitatis nubilo exutus, veritatisque perspicuae luce perfusus, nil nisi quod miretur, & vnde divinae potentiae multiplices grates dignè persoluat inueniens, Deum proculdubio mirabilem gloriosumque, sicut in ceteris sanctis suis, ita quoque in huius fidelissimi serui sui corpore, tot tantorumque donorum prerogatiuis, legi naturae vim inferentibus, honorato & glorificato, toto annisu praedicandum cernuis vocibus exclamabit. Interfluxit autem spatium temporis à prima usque ad secundam translationem, annorum circiter septuagintaquinque, regnante Domino nostro Iesu Christo, & pollicente suis se usque ad consummationem saeculi affurum fidelibus, eorumque agonibus misericorditer opulante, triumphosque feliciter atque ineffabiliter remunerante: Qui vivit cum patre in unitate spiritus sancti Deus, per omnia saecula saeculorum, Amen.

Plal. 67.

Mart. 28.

Cap. 25.
Christus S.
Huberto ap-
paret inter
cornua cer-
ui.

Hactenus ex MS. vetusto codice. Sunt autem, qui scribant beatum Hubertum filium fuisse Bertrandi ducis Aquitaniae, & ei adhuc pagano venationi operam danti, inter cerui cornua Christum apparuisse, & ut ad Lambertum Episcopum iret, admonuisse. Ab eo vero humaniter acceptum, infide instructum, atque vndis salutaribus expiatum esse. Inde Romam profectum ad visitanda Apostolorum limina. Interim vero preceptum sanctum Lambertum, atque in eius locum beatum Hubertum subrogatum.

VITA S. VVENEFRIDÆ VIRGINIS ET
MARTYRIS, PER F. LAUR. SVRIVM COMPRAEHEN-
sus conscripta. De huius sanctae virginis vita scripsit Ropertus Abbas Salopien. & nisi
fallor, is est author eius vitae, quam nos hic mutato stylo aliquanto breviorē
edimus. Claruit autem Ropertus Abbas anno 1140. ad cuius monasteri-
um, huius virginis ossa translata sunt anno 1138.

Novēbris 3
Beunous vi
sanctis.

S. Vvenefri-
da ab eo in-
stituitur.

Vvenefrida
statuit vir-
go perma-
nere.

BEUNOUS vir sanctissimus, multis clarus virtutibus, in Occidentali maioris Britanniae regione enituit. Is contempto paterno solo, pauper aufugit, factusque monachus, brevi in perfectum evasit virum. Cumque diversis in locis monasteria condidisset, fratresque in ijs Christo servituros congregasset, diuinitus admonitus, alio profectus est, à Domino ipsi destinatum quaesiturus habitacionem. Tandem ad praedium Teuithi hominis potentissimi pervenit, oravitque illum, ut portionem quandam possessionum suarum Deo & ipsi largiretur, in qua ecclesiam ex-
truere, atque in ea Deo servire, & pro eius salute quotidie Dominum deprecari posset. Ille vero non difficulter annuit, immò etiam vnicæ filiae suae Vvenefridae mores conformandos illi commendavit. Eam vir sanctus quando ad populum concionabatur, ad pedes suos sedere iussit, & sermones suos diligenter auscultare. Vnde factum est, ut in dies seipsa melior effeeta, auctaque sapientia, ab omni viri toto prorsus abstinere constitueret. Sed cum id parentibus indicare reformidaret, ad virum Dei accessit, ait sibi deliberatum esse virginem se Christo conservare incontaminatam: oravit, ut à parentibus id ipse sibi impetraret. Assensit vir sanctus, dicit se accuratè ea de re cum parentibus acturum.

Venit

Venit ergo ad parentes puellæ, iſque cognito virginis propoſitò, fundunt lachrymas, laudant Deum, & libentibus animis aſſentiuntur. At illa ſedens identidem ad pedes viri Dei, ardentis deſiderio hauriebat, quæ ille dicebat de gloria ſponſi celeſtis, nec quicquã in ſuum peſtus admittebat terrenum, crebrò noctibus in eccleſia vigilabat. Solebat nonnunquam etiam importunè petere à ſancto viro, vt ſermonem texeret de vita & moribus ſponſi immortalis, audiensque de illius excellentia, decore & maiestate, contemptum omnis terrenæ iucunditatis concipiebat, & ſpiritualis lætitiæ indiſcientem materiam ſuo in peſtore colligebat. Etsi autem ætate adhuc eſſet tenera, moribus tamen & animo cana erat, prauas cupiditates omnes planè contemnens.

Cùm autem quodam Dominico die parentes eius iuiſſent ad eccleſiam, & illa neceſſariò domi ſola remanſiſſet, Cadocus Alani Regis filius iuuenis, in eius ædes aduenit, eamque ad focum ſolam ſedentem inuenit. Illa cernens Regis filium, ſurgit ocyùs, ſubmiſſè rogat, ecquidnam ſibi velit. Tum ille: Scis, inquit, me eſſe Regis filium, multis opibus & honoribus conſpicuum, & qui te quoque magnis poſſim augere diuitijs, ſi meæ velis parère voluntati. Sentiens virgo pudica de concubitu illum verba facere, paululum demifſo vultu & rubore ſuffuſa, primò quidem præ ſe fert, grauitè ſe dolere, quòd tam parùm cultam ipſam inueniſſet, aitque ad eum: Cùm tu regio ſis ortus ſtemmate, & Deo volente, regni gubernacula ſuſcepturus, non dubito me diuitem & beatà poſſe fieri, ſi tuo coniugio aſſentiar. Sed quæſo te, parumpèr ſuſtine aduentum parentis mei. Interim ego ingrediar in cubiculum, moxque ad te reuertar. Dixit hoc, vt poſſet ab illo ſe ſubducere, quem videbat libidinis flamma incenſum, præ amore propè amentem fieri. Permiſit autem iuuenis, vt in cubiculum ſe reciperet, putans illam benè comptam illicò redituram. At illa per aliud cubiculi oſtium exiens, præpeti curſu ad eccleſiam properabat. Quod ubi ſenſit iuuenis, magno furoris cœſtro percitus, diſtrictò enſe eam celeriter inlequitur, toruiſque eam luminibus intuens: Olim, inquit, te amaui, mihi que te coniungere volui: & tu nunc ad te veniètem fugis & habes contemptui? Notum ergò ſit tibi, niſi mihi ſponrè tui modò copiam feceris, conſeſſum me ablatum caput tuum. Reſpondet illa conſtanti & infraſto animo: Ego verò Regi æterno, qui iudicaturus eſt viuos & mortuos, matrimonio iuncta ſum, nec vllum alium admittere poſſum: & nè diù ſuſpenſum te teneam, nõueris, dum ſpiritus hõs reget artus, neminem me admiſſurã præter illum. Fac ergò quicquid erit libitum, & quanta maxima potes, in me feritate incurte. Me enim neque terrores tui, neque blanditiæ, nec promiſſa, nec munera ab illius amore ſuauiſſimo poterũt ſeparare, cuius caſſis amplexibus adſtricta ſum. Cernens inceſtus iuuenis ſe contemni à virgine, libidinis impotentia victus, caput ei præcìdit. Simul autem atque corpus virginis humili collapſum eſt, fons illic mirè perſpicuus & ingens erumpit, qui hodieque manare non deſinit, multis morbidis permerita ſanctæ virginis ſalutem adferens. Caput autem, quòd in monte præciſum eſſet, facile à monte deuoluebatur in ipſam vſque eccleſiam, magnoque terrori fuit cunctis illud adſpectantibus. Cùmque omnes dicerent tam immane ſcelus vlcifcendum eſſe, eiusque authorem deteſtarentur, parentes virginis æternum animi dolorè tactu & eiulatu teſtabantur.

Interim homicida cruentus tergebat gladium ſuum ad herbas, & quia filius Regis erat, aiebat ſe nihil in eo perpetrando facinore Deum timuiſſe. At vir Dei Beunous, eius ſuperbiam & animi obſtinationem non ferens, cùm in manibus haberet caput virginis, acceſſit ad eum, & ait illi: O te ſceleſtum, qui regis dignitatis puellam crudeliter iugulaſti, cur te non pœnitent tatum admiſſe flagitium, quo ipſam quoque eccleſiam cõtaminãſti, & Deum prouocãſti? Quando ergò nec eccleſiã peperciſti, nec diei Dominico reuerentiam præſtituſti, oro Deum meum, vt reddat tibi in præſentia, quod mereris. His dictis, iuuenis repentè corruit & expirauit, corpusque eius colliquescens diſparuit, multis aſſerentibus, illud in tartarum cum anima deſcendiſſe. Porro vir Dei caput virginis crebrò deoſculans, à lachrymis abſtinere non potuit. Deinde corpori illud apponens, & ſuo pallio tegens, ad altarè acceſſit Miſſam celebraturus. Ea finita, redit ad corpus virginis, luculentum ſermonem habet ad populum, dicit inter cætera, ſanctam virginem votum Deo nuncupãſſe, ſed illud morte impediènte reddere non potuiſſe: itaque orandum eſſe Deum, vt eam vitæ reſtituat. Cùmque diù oratum eſſet, vir beatus ſurgit à terra, manibus in cælum ſublatis, Domine

Parentes libenter aſſentiunt.

Cadoc Regis filius ad concubitum prouocat.

Minatur ei mortem.

Illam contemnit.

Ab illo inferſcitur.

Fons in loco martyrij erupit, adferens corporibus ſalutem.

Diuina vlcione reperiit Cadocus.

Iesu Christo, inquit, pro cuius amore hæc virgo terrena respuit, cælestia concupiuit: exaudi nos pijs animis te inuocantes, vt quauis non ignoremus eam pro tuo nomine passam, in cælis degere, nec nostro egere contubernio, animam tamen eius iubebas redire in corpus, vt magnificet nomen tuum, & post longa vitæ spatia, multiplicato bonæ conuersationis feruore, ad te redeat sponsum suum vnice charum. Vbi ab omnibus dictum est, Amen, puella, quasi à somno surgens, puluerem & sudorem à facie detergit, omnesque illic adstantes gaudio & admiratione afficit. Mansit autem in collo eius quo ad vixit, tanquam candidi filii species, locum sectionis obtgens: aiuntque viri regionis illius inde eam Vuenefridam dictam, cum antea, vt ipsi affirmant Breuna appellaretur. Vuen enim Britannica lingua, idem est, quod Latine candidum. Porro euphoniae causa, prioris vocabuli duabus literis mutatis, dictam Vuenefridam.

Beunous ad
vitã reuo-
cat S. Vuene-
fridam.

Mulieres ex
citata cre-
dunt in Chri-
stum.

S. Vuenefri-
da multas
nobiles fili-
as Christo
despondet.

Locus autem ille, vbi sanguis eius fusus est, non longè abest à monasterio Basinguuerco in Nouuallia, & antea quidem dictus est Siccauallis: post eius verò obitum vique in præsens, Fons Vuenefridæ appellatur. Lapidis quoque tam in fontis scaturigine, quam in riuo illius, seu vtriusque margine, eius adpersi cruore, & sanguinis eius tanquam congelati manifesta vestigia retinent, & neque temporis diuturnitate, neque aquæ præterfluentis alluione ea abolentur. Mufcus autem lapidibus illis inhærens, thus redolet. Homines regionis illius, qui Deum necdum cognouerant, virginem rediuuam, fontem aquas manantem, & petras sanguine adpersas videntes, ad pedes beati Beunoi se abiecerunt, & ab eo baptizati sunt. Tandem autem sancta virgo ab eodem viro Dei sacrum velamen accepit. Ille autem, solo scipione assumpto, omnem domus suæ suppellectilem & quicquid fideles ei donauerant, sanctæ illi virgini & eius sociabus reliquit, atque aliò commigravit. Porro beata Vuenefrida nobilium filias congregans, docebat eas amare castitatem, cunctisque mundi spretis illecebris, leui iugo Christi colla supponere, & regulari consecretanda disciplina, illius se seruitio mancipare.

Abbas
Elerij laus.

S. Vuenefri-
da virginibus
præfici-
tur.

Feliciter
migrat ad
Dominum.
Miracula.

Defuncto autem beato Beunoo, sancta virgo, Deo ipsam admonente, ad sanctum virum Deiserum accessit. Erat enim is magnus coram Domino, ferturque fontem è terra excitasse, multos depellentem morbos. Cumque ad eum iret Vuenefrida, nocte oranti calidus hæc vox facta est: Dic charissima filia mea Vuenefrida, vt ad Saturnum (hoc enim viro nomen erat) sese cõferat, ab eoque discat, quo in loco omne reliquum vitæ tempus exigere debeat. Vbi sancta virgo ad Saturnum venit, ille ait ad eam: Est locus, quem Vuitheriacum vocat, ab omni populo admodum reuerenter habitus. Eum te iubet Deus adire, in eo donec vixeris, commorari, tuisque exemplis alijs præluere. Est illic Abbas Elerius, multis ornatus virtutibus, quem perpetui gemitus & assidua preces adeò ab omnibus mundi huius curis abalienarunt, vt nihil iam terrenum sapiat, nihil rerum labentium expetat, totus cælestibus intentus. Fecit virgo sancta, vt erat iussa: Venienti autem Abbas Elerius, per spiritum sanctum eius cognoscens aduentum, obuiam proficiscitur, eamque honorificè excipiens, in virginum monasterium introducit, earumque curam ei mandat. Ibi sanè quisquis ad illam æger accessit, incolumis ab ea recessit: morentes omnes, animi lætitiã reportarunt. Tandem nocte quadam oranti Iesus Christus apparuit, indicauitque propediem ipsam è corpore decessuram. Itaque quarto Nonas Nouẽbris, plena virtutibus & operibus bonis, spiritum Deo reddidit, sepultaque est iuxta sanctum Chebeum & Senanum. Multa verò per illam præpotens Deus effecit miracula, inter alia fabri cuiusdam filiam, ab ipso ortu cæcam, illuminans.

Si pueri tenelli, aliquo corporis incommodo affecti & morbo correpti, in ipsius fontis scaturiginem mittantur, à matribus incolumes reportantur. Alia miracula præterimus. Post annos multos, putà à Christo nato anno millesimo centesimo tricesimo octauo, beatæ huius virginis ossa Solopiam in monachorum monasterium admodum honorificè translata sunt.

MARTYRIVM SS. Acepimæ Episcopi, Iosephi presbyteri, & Aithalæ diaconi, quorum festiuitas in tertium diem Nouembris incidit, habetur
Tomo secundo, 22. Aprilis.